Administratīvā rajona tiesa
Rēzeknes tiesu nams

Lietas arhīva Nr. A42-01076-24/44
ECLI:LV:ADRJRTN:2024:0604.A420107624.7.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rēzeknē 2024. gada 4. jūnijā

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese Solvita Pujāte,
piedaloties pieteicējam /pers. A/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Ieslodzījuma vietu pārvaldes – pārstāvim /pers. B/,
tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta sakarā ar /pers. A/ pieteikumu par Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2023. gada 19. decembra lēmuma Nr. N-1-2023-18734 atcelšanu un nemantiskā kaitējuma 2000 *euro* atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Daugavgrīvas cietuma (turpmāk – cietums) Uzraudzības daļas amatpersonas 2023. gada 21. novembrī pieteicējam /pers. A/ noformēja ziņojumu (reģ. Nr. 283/D) par notiesātā soda izciešanas režīma pārkāpumu (turpmāk – ziņojums) (*lietas 54. lapa*), kurā norādīts, ka 2023. gada 21. novembrī plkst. 17.05 cietuma Daugavpils nodaļas dzīvojamā korpusā kamerā Nr. /kamera/ (kamerā pieteicējs atradās viens) pieteicējs tīši bojāja cietuma īpašumu – sabojāja ūdens padeves cauruli.
Ar šādu rīcību pieteicējs pārkāpa Ministru kabineta 2006. gada 30. maija noteikumu Nr. 423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr. 423) 44.2. apakšpunkta prasības.
Ar cietuma priekšnieka 2023. gada 24. novembra lēmumu saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – Kodekss) 70. panta pirmās daļas 6. punktu pieteicējam piemērots sods – ievietot soda izolatorā uz trim diennaktīm (*lietas 53. lapa*).
Pieteicējs cietuma priekšnieka lēmumam par disciplinārsoda piemērošanu nepiekrita un to apstrīdēja (2023. gada 28. novembra sūdzība, kurā pieteicējs skaidroja iemeslus savai rīcībai un lūdza piemērot citu, mazāk bargu sodu, vai arī nepiemērot sodu), un lūdza atlīdzināt nemantisko kaitējumu 2000 *euro* (2023. gada 5. decembra iesniegums) (*lietas 14., 28. lapa*).

[2] Ieslodzījuma vietu pārvalde (turpmāk – pārvalde) izskatīja pieteicēja 2023. gada 28. novembra sūdzību un 2023. gada 19. decembrī pieņēma lēmumu Nr. N-1-2023-18734 (turpmāk – lēmums), ar kuru atzina par tiesisku cietuma priekšnieka 2023. gada 24. novembra lēmumu par disciplinārsoda – ievietot soda izolatorā uz trim diennaktīm – piemērošanu, un 2024. gada 12. janvārī, izskatot 2023. gada 5. decembra iesniegumu, pieņēma lēmumu Nr. N-1-2024-00530, ar kuru cita starp atteica atlīdzināt nemantisko kaitējumu (*lietas 7.-9., 22.-23. lapa*).

[3] Pieteicējs iesniedza pieteikumu tiesā par lēmuma atcelšanu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu.
Pieteikumā (ievērojot pieteikuma precizējumos norādīto) (*lietas 5.-6., 21. lapa*) attiecībā uz spēkā atstāto disciplinārsodu norādīja, ka pārvalde neņem vērā pieteicēja norādītos iemeslus, kāpēc tā notika, un nevērtē apstākļus. Pauda neizpratni, kāpēc piemērotais sods tiek izpildīts pirms stājas spēkā galīgais lēmums.

[4] Pārvalde tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā (*lietas 36.-39. lapa*) pieteikumu neatzina un lūdza to noraidīt. Paskaidroja, ka pieteicējam ir raksturīgi pārkāpt noteikumus un neievērot ieslodzījuma vietas režīmu. Kaut arī par vairākiem pārkāpumiem netika piemērots disciplinārsods, tas neatturēja pieteicēju no atkārtotu pārkāpumu izdarīšanas. Pieteicējs vairākkārt ir nesaudzīgi izturējies pret cietuma īpašumu. Ņemot vērā, ka pieteicējs pēc izdarītajiem pārkāpumiem vai nu atteicās sniegt paskaidrojumus, vai sniedza paskaidrojumus, skaidrojot izdarīto ar apstākļu sakritību, emociju uzplūdiem, vai arī apgalvojot, ka nav to darījis, lūdz tiesu kritiski vērtēt pieteicēja izteiktos argumentus, uzskatot tos par nepamatotiem, neobjektīviem, tie ir vērtējami kā pieteicēja subjektīvais viedoklis.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja uz tajā norādīto argumentu pamata. Papildus paskaidroja, ka pieteicējam ir diagnosticētas neiroloģiska rakstura problēmas, ka pieļauj, ka varēja sabojāt ūdens cauruli, jo, ja kamerā atradās viens, tad kurš gan cits to varēja izdarīt. Norādīja, ka netiek ņemti vērā apstākļi, kas izprovocēja šādu rīcību, proti, ka pieteicējs vairākkārt ir lūdzis pārvietot viņu uz citu korpusu, lai izvairītos no konfliktsituācijām un provokācijām. Uzskata, ka daļa vainas ir jāuzņemas arī iestādei, jo netiek reaģēts uz pieteicēja iesniegumiem pārvietot uz citu kameru.
Atbildētāja pārstāvis pieteikumu neatzina, atsaucoties uz lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādīto pamatojumu.

Motīvu daļa

[6] Izvērtējot lietas dalībnieku argumentus un lietā esošos pierādījumus, tiesa secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[7] Pieteicējam piemērots disciplinārsods – ievietot soda izolatorā uz trim diennaktīm – par to, ka pieteicējs nesaudzīgi izturējās pret cietuma īpašumu un to sabojāja.
Pieteicējs pārkāpumu atzīst, bet uzskata, ka disciplinārsods viņam piemērots nepamatoti, jo cietums nav ņēmis vērā iemeslus, kāpēc tika veikta šāda rīcība.
Tādējādi tiesai jāpārbauda, vai pastāvēja tiesisks pamats pieteicējam piemērot disciplinārsodu.

[8] Kodeksa 9. pants noteic, ka personām, kuras izcieš sodu, ir likumos noteiktie pienākumi un tiesības ar ierobežojumiem, ko likumi paredz notiesātajiem, kā arī ar tādiem ierobežojumiem, kas izriet no tiesas nolēmuma vai prokurora priekšraksta par sodu un soda izciešanas kārtības, kādu attiecīgā soda veida izciešanai nosaka šis kodekss. Kodeksa 41. panta pirmajā daļā noteikts, ka režīma pamatnoteikumi brīvības atņemšanas iestādēs ir notiesāto obligāta izolācija un uzraudzība, lai viņiem nebūtu iespējams izdarīt jaunus noziedzīgus nodarījumus, viņiem noteikto pienākumu precīza un bezierunu izpilde, dažādi režīma apstākļi atkarībā no notiesātā izdarītā noziedzīgā nodarījuma rakstura, viņa personības un uzvedības. No minētajām tiesību normām izriet ieslodzīto personu pienākums pildīt tiesību normās un arī ieslodzījuma vietas iekšējās kārtības noteikumos noteiktās prasības.

Ja soda izciešanas laikā notiesātie pārkāpj brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumus, viņiem var uzlikt disciplinārsodus, no kuriem bargākais ir notiesātā ievietošana soda izolatorā. Arī ar disciplinārsodu saistītie tiesību ierobežojumi ir attaisnojami, ja vien tie ir samērīgi. Šādu papildu ierobežojumu mērķis ir nepieciešamība nodrošināt disciplīnu un kārtību brīvības atņemšanas iestādē (sk. *Satversmes tiesas 2006. gada 6. februāra sprieduma lietā Nr. 2005-17-01 6. punktu*).

Noteikumu Nr. 423 44.2. apakšpunkts noteic, ka notiesātajiem ir pienākums saudzīgi izturēties pret brīvības atņemšanas iestādes īpašumu. Tātad normatīvais akts pieteicējam paredz pienākumu saudzīgi izturēties pret brīvības atņemšanas iestādes īpašumu. Līdz ar to rīcība, nesaudzīgi izturoties (to bojājot) pret brīvības atņemšanas iestādes īpašumu, atzīstama par noteikumu Nr. 423 44.2. apakšpunkta pārkāpumu un ir disciplināri sodāma.

Kodeksa 70. panta pirmā daļa noteic soda veidus, kādus cietuma priekšnieks var uzlikt notiesātajiem par soda izciešanas režīma prasību pārkāpšanu. Atbilstoši Kodeksa 70. panta pirmās daļas 6. punktam var uzlikt sodu – ievietot soda izolatora līdz 14 diennaktīm.

[9] Pieteicējs pie ziņojuma cita starp ir paskaidrojis (*lietas 55. lapa*), ka nenoliedz savu vainu, ka ir spiests šādi rīkoties un arī turpmāk būs spiests tā rīkoties, ja atradīsies otrajā vai trešajā korpusā, jo tur tiek apdraudēta veselība un dzīvība, drošība.

Tātad pieteicējs ir sabojājis kamerā Nr. /kamera/ ūdens padeves cauruli ar mērķi panākt pārvietošanu uz citu korpusu.

Tiesa kritiski vērtē pieteicēja tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus, ka viņš neatceras, kā to izdarīja, t.i. sabojāja cietuma īpašumu, jo viņam ir diagnosticētas neiroloģiska rakstura veselības problēmas, jo sākotnējā paskaidrojumā uz šādiem apstākļiem netiek norādīts, vēl jo vairāk pārkāpums tiek atzīts. Tāpat pārāk vispārīgi ir pieteicēja paskaidrojumi par to, ka cietuma otrajā un trešajā korpusā ir apdraudēta pieteicēja veselība, dzīvība un drošība tāpēc, ka pieteicējs aizstāv savas tiesības un raksta iesniegumus, lai tiem piešķirtu ticamību. Tiesas vērtējumā šādā veidā pieteicējs mēģina panākt sev vēlamu rezultātu, t.i., lai tiktu pārvietots uz citu korpusu, vai citu ieslodzījuma vietu.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka pieteicējs ir pieļāvis noteikumu Nr. 423 44.2. apakšpunkta prasību pārkāpumu.

[10] Pieteicējam par pieļauto soda izciešanas režīma prasību pārkāpumu piemērots sods – ievietot soda izolatora uz trim diennaktīm.

Tiesa konstatē, ka cietuma priekšnieks, pieņemot 2023. gada 24. novembra lēmumu par soda piemērošanu pieteicējam, ir izvērtējis ziņas par izdarītā pārkāpuma būtību un apstākļiem, kā arī ņēmis vērā, ka pieteicējs iepriekš ir pieļāvis soda izciešanas režīma pārkāpumus. Iestāde ir ieguvusi un izvērtējusi pieteicēja paskaidrojumus, cietuma amatpersonas ziņojumu un fotoattēlus, Nodrošinājuma daļas vecākā speciālista un Drošības daļas galvenā inspektora izziņas.

Izvērtējot pārkāpuma raksturu, tiesa nekonstatē acīmredzamu piemērotā soda nesamērīgumu ar pieļauto pārkāpumu. Proti, pieteicējs iepriekš vairākkārtīgi ir pieļāvis iekšējās kārtības noteikumu prasību pārkāpumus, tostarp astoņas reizes saistītus ar cietuma īpašuma bojāšanu, tostarp divas reizes bojājis ūdens padeves cauruli. Pieteicējam par pieļautajiem pārkāpumiem ir piemēroti vieglāki sodi, vai sods nav piemērots vispār, taču tas pieteicēju nav atturējis no turpmākas pārkāpumu izdarīšanas. Pieteicējs, ignorējot cietuma iekšējās kārtības noteikumus, turpina izdarīt jaunus pārkāpumus, tādā veidā mēģinot panāktu sev vēlamu rezultātu.

Tiesa, pārbaudot lēmuma pamatotību un atbilstību procesuālām un formālām tiesību normu prasībām, nekonstatē apstākļus, kuru dēļ piemērotais disciplinārsods būtu atzīstams par prettiesisku. Tāpat tiesa norāda, ka tiesa pārbauda tikai lēmuma atbilstību tiesību normu saturam, bet tā nevar iejaukties iestādes kompetencē daļā par ieslodzītā personības izvērtējumu un piemērotākā soda veida izvēli.

Ievērojot spriedumā konstatēto, tiesa atzīst, ka lēmums par disciplinārsoda piemērošanu pieteicējam ir tiesisks un pamatots.

[11] Attiecībā uz pieteikumā pausto iebildumu, ka sods izpildīts pirms stājies spēkā galīgais lēmums, tiesa norāda sekojošo. Kodeksa 71. panta ceturtā daļa cita starp noteic, ka sodu izpilda nekavējoties vai ne vēlāk kā mēneša laikā no tā uzlikšanas dienas, savukārt šā panta piektā daļa cita starp noteic, ka sūdzības iesniegšana neaptur soda izpildi. Līdz ar to cietuma rīcība, izpildot pieteicējam piemēroto disciplinārsodu pirms pārvalde pieņēmusi lēmumu, atbilst tiesību normām.

[12] Pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 2000 *euro*.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 92. pantam ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4. panta pirmo daļu iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

Tā kā tiesības uz atlīdzinājumu personai ir tikai tādos gadījumos, kad konstatēts administratīvā akta vai faktiskās rīcības prettiesiskums, bet tiesa tādu nekonstatēja, prasījums par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nav pamatots un ir noraidāms.

[13] Apkopojot visu spriedumā konstatēto un secināto, tiesa atzīst, ka pieteikums kā nepamatots ir noraidāms.

[14] Pieteicējs ar tiesneses lēmumu pilnīgi atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu tiesā. Tā kā pieteikums tiek noraidīts, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta ceturto daļu pieteicējam ir uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu 30 *euro* triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta ceturto daļu, 246.-251. pantu, 329. pantu un 331. panta pirmo daļu un Latvijas Sodu izpildes kodeksa 71. panta piekto daļu tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2023. gada 19. decembra lēmuma Nr. N-1-2023-18734 atcelšanu un nemantiskā kaitējuma 2000 *euro* atlīdzināšanu;

uzlikt pienākumu /pers. A/, personas kods /personas kods/, triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā atmaksāt valstij valsts nodevu 30 *euro* un iesniegt tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnese Solvita Pujāte